

KARAELEMA S

ZONGULDAK HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

MİLLÎ KORUNMAMIZ	UMRAN NAZİF
AİLE VE OKUL HAYATINDA	
ÇOCUK	A. YALÇINÖZ
DEVREK KAZASININ COĞRAFİ	
DURUMU	EMİN ÇAKIROĞLU
YALNIZLIK « NESİR »	
(André Maurois'dan)	MUZAFFER SOYSAL
KÖREBE, ANACADDE « Şiir » .	BEHÇET NECATİGİL
NİŞANLANMA	YAKUP ÇUKUROĞLU
OCAKTAN GELİYORUM « Şiir » .	GALİB FUAD
TAZMİNAT VE İHMALİ FENNİ	
DAVÂLARI	UMRAN NAZİF
« ASİTLER » - Tefrika -	MUHSİN TOYGAR

AGUSTOS 1943

ZONGULDAK

KARAELEMAS

ZONGULDAK HALKEVİ DERGİSİ

Millî Korunmamız

Umran Nazif

İkinci dünya harbinin yani, her milletin maddi ve manevi kuvvetlerinin heyeti mecmuasiyle mücadeleye girişmelerinin, gerek boğuşa iştirâk etmiş olanların ve gerekse büyük gayrellerle bu cidal dışında kalabilmiş olanların iktisadî bünyeleri üzerinde açtığı rah-neleri bugün bilmeyen ve takdir etmeyenimiz kalmamıştır.

Vatan sınırlarının süngü ile haricî münasebetlerin politik faaliyetlerle idame ve müdafaa edilebilmelerine mukabil açıkça görülmüştür ki iktisadî hayattaki sarsıntılara bir hamlede mani olacak kat'î tedbirler vaz'ı mümkün olamamıştır. Zira iktisadî vakıa ve hadiseler mahiyetleri bakımından ne kadar karışık iseler, sebep ve âmilleri de o nisbette müdîl bulunmaktadır.

Fakat birinci dünya harbinde bu sahada gösterilmiş ihmali hareketlerden ders almış ve bugünkü dünya olaylarını tesbit ve tetkikte bir saniyelik dahi zaman gaip etmemiş bulunan Hükûmetimiz, bu büyük cidalin daha ilk günlerinde halkın ve millî müdafaaının mevcut şartlar içinde techizi ve millî korunmamızı temin için yeni bir kanun projesi hazırlayarak Millet Meclisinden, bazı selâhiyetler ve buna mukabilde vazifeler talep etmiştir.

26-1-940 tarihinde yürürlüğe giren ve görülen lüzuma binaen muhtelif tadillere uğrayan Millî Korunma kanuniyle istenilen vazife ve selâhiyetlerin verilip istimaline başlanmış olmasına göre ahvali fevkalâdeden istifadeyi nimet sayan, cemiyet hayatının kehlelerinden büyük içtimâî bir yaranın müvellidi bulunan mikroplardan yani bir kelime ile ihtikârdan ve muhtekirden cemiyet hayatımızı korumak tam manasiyle kabil olabilmiş midir? Esefle ve samimiyetle hemen söyleyeyim ki : hayır !... Zaten bunun aksini nasıl iddia edebiliriz? Vatandaşının kanını emerek her gün kilosunun miktarını bir parça daha çoğaltan, rengine renk, refahına huzur ekleyen muhtekirler etrafımızda dolaşırken dün hileli iflâsa baş vurmuş iken bugün Türk bankalarının sağlam kasalarını dahi kâfi görmeyüp vampir gibi milleti emerek eline geçirdiklerini gizlemek için başka çarelere baş vuranlar karşımızda dururken nasıl olur da böyle bir bedahete kapılabiliyoruz?

Acaba eldeki vasıtaların iyiliğine rağmen gayeye ne için vasil olunamamaktadır? Buna bir çok fakat esaslı olarak şu sebepleri gösterebiliriz. Halkın bizzat mücadeleye iştirâk etmemesi... teşkilât noksanı... ve bazı fiillere terettüp edecek cezanın noksanı!... ih-

Aile ve Okul

Hayatında Çocuk

Yazan : Ali YALÇINÖZ

İlk Öğretim Müfettişi

(Geçen sayıdan devam)

4) Bununla beraber şımarıkda değildir. Mütevazidir, ailesi bilerek ve bilmiyerek bir çok iyi tesirler yapmıştır. İşte, muhtelif ailelerin çocukları çeşitli tesirler altında muhtelif terbiye alacakları muhakkaktır. Okul çağına kadar muhtelif terbiyenin tesiri altında bulunan çocuklarımız ancak, okulda müşterek, plânlı ve sistemli bir terbiyenin tesiriyle bedenî, zihnî, içtimai ve millî benliklerinin paralel olarak gelişmesiyle faydalı vatandaşlar olurlar. Okul çağına gelen çocuklar, ilk defa okul hayatına alışmaları ve bu hayatı bilfiil yaşamaları lâzımdır. Çocuk, birinci sınıfa ka-

yıt olup devam ettiği günlerde okula karşı bir yabancılik gösterir, ilk zamanlarda okulun bu sıkı disiplin ve hayatından hoşlanmaz, henüz sırada nasıl oturacağını bilmez, sınıfta da evdeki hareketlerini yapmak ister, okuldan bir an evvel evine gitmek arzusunu gösterirler, sık sık dışarı çıkmak ister, burada çocuğu sınıfa, okula alıştıracak, sınıfı ve okulu sevdirecek ve çocuğa yabancı olan bu yeni hayatı benimsetecek olan "birinci sınıf öğretmeni", dir.

Çocuklar, sevdikleri aile hayatından okul hayatına geçerlerken bu iki değişik hayat ara-

tikâr yapmamak ve gayrı meşru kazanç peşinde koşmamak bir ahlâk meselesi olduğuna ve ahlâk kaidelerinin tesis ve tashihi ancak zaman ile kabul olabildiğine göre muvaffakiyeti temin için evvelâ bu noksanları ortadan kaldırmak icap etmektedir.

Cezayı çoğaltmak ve muhtekiri peşi sıra kovalayacak teşkilât kurmak para ve yeni bir kanun meselesidir. iK bu cihetler bir noksan olarak görüldüğü takdirde Hükûmetce her zaman tashih edilebilir.

Fakat, kendisine içilmek için verilen bir ilâcı hüyüklerine göstermeden bir tarafa atarak istimal etmeyen verimli bir çocuk gibi muhtekiri yakaladığımız, ihtikârı gördüğümüz yerde "Benim neme lâzım deyip", kafamızı çevirmiyerek günlük işimizin müsaadesi nisbetinde bu işle meşgul olmak, ihbarda bulunmak ne

yeni bir kanun meselesi ve ne de para meselesidir. Bu sadece siyasî rüşdünü ispat etmiş olan bir millete lâyük ferd olmak, elbirliğile mücadeleye girişmek demektir... Arada vasıtaya ne lüzum var?... İşte muhtekir ve işte mahkeme... Hastanın tedavisi biraz da; yazılan reçetenin, verilen ilâcın lâkaydiliği bırakarak onları iyi bir surette istimal etmesine bağlı bulunmaktadır.

Bu sahada : memurada, muharrirde, boyacıyada, esnafada, işçiye de düşen budur.

Cemiyet hayatı ; malumdur ki karşılıklı hak ve vazifeler üzerine müessistir.

Cemiyetten daima hakkımızı isteyelim ; daima refahımızı dileyelim.

Fakat bazende vazifemizi bilelim. Ve bizden beklenileni yapalım...

sında bir köprü vazifesini gören "birinci sınıf hayatı", nı güçlkle geçirirler. Birinci sınıf öğretmenin bu önemli ödevde yapacakları işler başlangıçta neler olmalıdır ? Öğretmen, muhtelif aile ocaklarından gelen çocuklara her şeyden evvel sınıfı, okulu sevdirmeli ve bu yeni hayata çocukların alışmalarını temin etmelidir. Bunun içinde :

1 — İlk zamanlarda onlara aile hayatını sınıfta yaşatmalı, çocukların ilk gün aile fertlerinden biriyle gelmesi, o gün sınıfta aynı sırada beraber oturmaları, bu arada oyuncaklarını da beraber getiren çocuklara yine evlerindeki gibi serbest oynamalarına, konuşmalarına yer verilmesi,

2 — Öğretmen, çocuklarına bir anne şefkat ve sevgisini göstermeli ve hissettirmelidir.

3 — Onların diliyle konuşması, her çocuğun şivesini göz önünde tutması, ilk zamanlarda çocukca konuşmaktan öğretmenin korkmaması lâzımdır.

4 — Öğretmenin onlara ilk haftalarda kuru öğretim tarzı takip etmekten ve okulun sıkı disiplinini tatbik etmekten çok sakınması gerektir.

5 — Çocuklarla yapacağı bütün faaliyetlere oyun karakteri vermeli, faaliyetlerini uzun sürdürmüyerek daima çeşitlendirmeli, bu suretle yavaş yavaş oyundan okul faaliyetine, oyun arkadaşlığından iş arkadaşlığına geçilmelidir. Bu arada öğretmen, çocukların hususiyetlerine daha çok vakıf olmalı, onların bedenî ve ruhî durumları hakkında müspet bilgiler edinmelidir.

6 — Hergün sınıf ve okul hayatını bu şekilde yaşamaya başlayan çocuklar, kendilerinden evvel gelen okul arkadaşlarının ve okul hayatının tesiriyle evvelâ sınıfın sonra okulun reel hayatına kendiliklerinden alışmaya başlarlar. Çocuk, bu yeni hayata alışma devresine kadar epeyce güçlük çeker, ilk zamanlarda bazı çocukların alışmamaları yüzünden okuldan kaçtıkları vakidir.

7 — Sınıf öğretmeni çocuklara bu sınıfta talebeliğin bütün icaplarını bizzat yaşatmalıdır. Defterini, çantasını koymak, oturmak ... gibi en basit ve önemsiz şeyleri bile onlara göstermekte rehberlik yapmalıdır. İlk zamanlarda sınıfta karmakarışık intizamsız oturan, okuyup yazma bilmiyen, okul inzibatından anlamıyan

çocuklar, birkaç ay sonra sınıf ve okul hayatına alışmış, okuma, yazma öğrenmek gibi bazı maharet ve bilgileri almış olurlar. Okul hayatının devamı müddetince daha birçok bilgi ve maharetler kazanırlar. Okul, bilhassa millî terbiyeyi kuvvetlendirmek ve sosyal terbiyeyi genişletmek yönünden aile terbiyesine kat kat üstündür. Okul, teşkilât itibarile sosyal bir müessesidir. Çocukların aile ocağında edindikleri bir takım ham bilgilerini şuurlaştırarak olgunlaştırır. okul, çocuklara daima kollektif bir hayat yaşatır. Onları beden ve ruhan geliştirmek suretile reel hayata intibaklarını kolaylaştırır, okul çocuklara bir takım içtimai kıymetler aşılar, onlara iyi itiyat, bilgi ve maharet vermeyi kendine prensip edinir, evvelce alınmış kötü itiyatlar varsa, onları söküp atarak yerine iyilerini kökleştirmeye çalışır. İşte, okul bilhassa eğitim sahasında tam olarak ödevini yapabilmesi için, ailenin şuurulu yardımına muhtaçtır. Çocuğa yapılacak tesirlerde beraber birleşmeleri lâzımdır. Çocuk okula gitmekle ailesinin tesirinden kurtuluyor demek değildir, yine ona en çok müessir olacak ailesidir. Çocuk, zamanının ancak 1/4 ini okulda geçiriyor demektir, 3/4 zamanını yine ailesinin yanında geçireceğinden onun daimi tesiri altında kaldığı muhakkaktır. Çocuk üzerinde okulun kuvvetle müessir olması için, ailenin de okulla sınıksız çalışma birliği kurmaları ihtiyacı bugün kuvvetle kendini göstermektedir.

Aile, okulun telkin ve tesirlerine aykırı cephe alırsa, onun isteklerine karşı kayıtsız kalırsa çocuklar üzerine yapacakları tesirlerde tam müspet sonuç verecek durumda olmayacaktır. Okul, kendi gayesine göre devlete ve millete olgun vatandaşlar yetiştirmesi için, ailelerin faydalı bir şekilde okulla daimi olarak ilgilenmesi, onlar üzerinde müştereken aynı kuvvette müessir olmaları lâzımdır.

Kısaca hülâsa edecek olursak : (*)

1 — Çocuk, yedi yaşına kadar ailesi ocağında evin tesiri altındadır. Evde çocuklara plânlı ve sistemli bir tesir yapılmaz, okulda ise, gerek bilgi ve gerekse terbiye plânlı ve sistemli verilir.

(*) H. F. (Milliyet İdeali ve Topyekûn Millî Terbiye kitabının sahife : 145 okullarda Millî Terbiye bahsinden faydalanıldı.

2 — Aile terbiyesi, her ailenin kültür ve telâkkisine göre başka başkadır. Okulda çalışan öğretmenler aynı meslekî bilgilere ve görüşlere sahip olduklarından aşağı yukarı telâkkî ve tesirleride aynıdır.

3 — Evde çocuğun ruhi gelişmesiyle okadar meşgul olunmaz, okul hayatında öğretmenler çocuk psikslojisinin inceliklerine nufuz etmiye şuurla çalışırlar.

4 — Çocuğun aile hayatında kazandığı bilgiler ham bilgilerdir. Okul, bu ham bilgileri işliyerek olgunlaştırır, bundan başka onlara, reel hayatta kullanabilecekleri bir çok maharetlerde kazandırır.

5 — Aileler, umumiyetle çocuklarına karşı çok müşfik ve müsamahakâr davranırlar, onların iyi kötü bir çok arzularını yerine getirirler, bu yüzden bilmiyerek bazı kötü itiyatların kökleşmesine sebep olurlar. Okul, daima şuurlu ve plânlı hareketile onların kötü itiyatlarını söküp atmıya, yerine iyilerini kökleştirmeye çalışır.

6 — Evlerde, çocuklara fena örnek teşkil edebilecek bir çok ailelere rastlanır, Soy sopla, zenginlikle övünenler, süse gösterişe önem verenler, kendi şahsi menfaatlarından ve istikballerinden başka hiçbir şeye ilgi göstermeyen aile hodbinlikleri başlıca fena örneklerdir, halbuki okulda fertler gölgede kalır, burada okul cemaatının ruhu, duruma hâkimdir. Çocuklar hangi aileden olurlarsa olsunlar eşit muameleye tabi tutulurlar. Okulda soy

sop ve zenginlik gibi zahiri kıymetlere hiç önem verilmez. Bilgi, maharet, iyi meziyetler okulun başlıca istekleridir.

7 — Evde çocuk sabahtan akşama kadar serbesttir. Zamanını istediği gibi kullanır. Etrafındakileri zayıf bulduğu takdirde tahakküm eder, otorite biraz zayıf olursa çocuk muhakkak itaatsız olur. Okulda itaatsızlığa müsaade edilmez. Okulda zaman düzgün olarak bir takım iş ve meşguliyetlere bölünmüştür. Okul hayatında itaat, disiplin esastır. Okul disiplin ve inzibatıda itaatla kaimdir. İtaat deyince, eski okulun anlayışına göre körükörüne bir itaat değildir, sevgi, saygı ve çocukların bizatihi faaliyetlerine müstenit içten gelen bir itaat ruhu bugünkü okulda hâkimdir.

8 — Millî ve ahlâkî terbiyenin esası ailedir. Okul noksan kalan cihetleri tamamlamakla beraber bilhassa millî terbiyeyi kuvvetlendirmek ve içtimâî terbiyeyi genişletip kökleştirmek bakımından okul hayatı aile hayatından üstündür.

9 — Okul çocuğa intizamı, çalışmayı, vazife yapmayı, öğretir. Çocuğun bilhassa içtimâî ruhunun uyanmasına yardım eder.

10 — İlk okulun birinci sınıfları aile hayatıyla okul hayatı arasında bir köprü vazifesini görür. Çocuklar, okul hayatına ilk zamanlarda kolay kolay intibak edemezler, onları, bu yeni hayatın safhalarına alıştırarak kıymetli birinci sınıf öğretmenleridir.

Coğrafya Konuları :

Devrek Kazasının

Coğrafi Durumu

Yazan: Emin Çakıroğlu

Zonguldaktan güneye doğru, kille karışık Devan şistleri ve bunların üzerini yer yer örten Mezozoik kalkerlerin meydana getirdiği, eski ve parçalanmış bir peneplen tedricen yükselir. Beycuma yakınlarında Karadenize paralel uzanan kıyı dağlarının su bölümü çizgisini aştıktan sonra, kuzeyde kalan bu araziye nazaran farklar gösteren yeni bir yöreye girilir. Bu yöre, batıdan Baba dağı (1107 m.), güneyden Kestane tepesi (1172 m.) tepeleriyle çevrilmiş ve Filyos vadisine doğru açılan çukur bir arazi parçasıdır. Bütün Zonguldak havzasında olduğu gibi, bu sahada, akarsuların tesiriyle parça parça olmuş ve az yükseltili yuvarlak tepelerin meydana getirdiği dalgalı bir hal almıştır. Toprağın bünyesi, akar suların açtığı kesitlerde görülen kıvrılmış şistlerle, bunların üzerinde aykırı bir tabakalaşma gösteren kalkerlerden ve her ikisinin ufalanmasıyla meydana gelmiş; aşını maddelerinden teşekkül etmektedir. Bu durum arazi oluşlarının Zonguldak ve çevresindekilerle benzerlik gösterdiğini izah ederse de burada şistler arasına sokulmuş ve onların kıvrılmalarına uymuş olan kömür mostralarına tesadüf edilmemektedir.

Bu yörenin özelliği, daha ziyade bitki örtüsünün değişikliğinden göze çarpar. Kıyılarda orman halinde görülen defnelere, taflanlara rastlanmadığı gibi, su bölümü çizgisinin kuzeyinde bodur ormanlar teşkil eden gürgenlere de ancak yükseklerde tesadüf edilir. Daha aşağılarda ise yazın yeşil meşeler, dikenli ve dikensiz pınarlar ve kara çam ormanları yer almıştır. Bu vaziyet, çukurda kaldığını söylediğimiz yörenin civarından daha az yağmur aldığını izah eden bir keyfiyettir.

Bu yörenin ortasında Devrek Kasabası bulunmaktadır. Bunun için bu sahaya Devrek yöresi adını vermek münasip olursa da bu hususu ilerdeki incelemelere bırakmağı daha doğru görüyoruz.

Devrek kasabası, Bolunun güney batısındaki Abant sıra dağlarından kaynağını alan ve Boludan geçerek etraftan aldığı kollarla büyüyen Devrek ırmağı kenarında kurulmuştur. Devrek ırmağı şehrin bir az doğusunda Filyos çayına karışır. Şehir ırmağın Filyosa 25 Km. yaklaştığı ve düzlüğe çıktığı bir noktada, Zonguldağın 47 Km. güneyinde bulunmaktadır. Devrek çayı burada genişce bir vadiden akar. Vadisinin kuzeyi şist ve killerden ibaret olan sert tabakalara dayanmış dik bir yamaç halindedir. Buna mukabil güney kıyılarında yumuşak kayalar bulunmaktadır. Irmak buralarını zamanla aşındırmış ve getirdiği aşını maddeleriyle doldurarak küçük ölçüde nehir taraçalarının teşekkülüne sebep olmuştur. İşte Devrek kasabası, bu taraça üzerinde kurulmuştur. Taraça, çayın akış doğrultusunda, yani kuzey doğuya doğru 3-4 km. uzunluğunda devam eder. Güneye doğru genişliği 500—1500 metre arasında yer yer değişir. Fakat kasaba bütün bu düzlüğü işgal etmeyüp ancak bir kenarına çekilmiş vaziyettedir.

Devrekte şehir kuruluşunun doğal şartlarından en önemlisi olan içme suyu meselesini kuyular halletmiştir. Hemen her evin serenli bir kuyusu vardır. Bundan başka şehir etrafında bazı çeşmelere tesadüf edilirse de bunlar içme suyu ihtiyacını önlemekten çok uzaktadırlar. Killi bir bünye gösteren yamaçlar, yağmur sularının yer altına sızmasına en-

gel olmuş ve eğime uyarak akmasına yardım etmiştir. Bu da, Devrek etrafında kaynakların azlığını inta etmiştir. Şehre, civarında bulunan ve "Dağ suyu", adı verilen kaynaktan içme suyu getirilmesi düşünülmektedir. Devrekte içme suyu kuyu sularına inhisar ettiği ve dolayısıyla sıkıntılı bir durum gösterdiği halde; ırmağın suyundan ekonomik bakımından ve bilhassa bahçe kültürünün gelişmesinde oldukça istifade edilmektedir.

Devrekte şehir kuruluşunun doğal şartlarından iktisadî saha meselesi daha ziyade tarıma bağlı bir yerleşme halinde tecelli etmiştir. Halk, kasabada oturan çiftçilerdir. Şehrin yakın muhitinde, bilhassa taraça üzerinde, yani sulanması mümkün olan yerlerde bahçecilik ilerlemiştir. Her ne kadar turfandacılık diğer sebze memleketlerle rekabet edecek durumda değilse de, mahalli ihtiyacı ucuza karşıladığı gibi Zonguldağa sevk imkânı da mevcuttur.

Bahçecilikte dikkati çeken bir nokta da, meyva ve sebze bahçelerinin karışık olarak bulunmasıdır. Şehrin etrafını çeviren bu bahçelerde en çok rastlanan meyvalar, elma, armut ve eriktir. Devrek'in elmaları lezzetli ve ambalaja dayanıklı oluşuyla şöhretlidir. Şimdilik ihraç sahaları mahdut ve ancak Zonguldak piyasalarına inhisar eden bu elmalar daha uzak pazarlarda alıcı bulabilecek evsafa olup, tanıtılmaları için müteşebbis vatandaşlara ve reklama ihtiyaç vardır.

İrmak kıyısı ve şehir dolaylarını kaplayan bu bahçelerin ötesinde tarım sahalarına girilir. Buraların belli başlı özelliği şehirde oturan çiftçilerin buğday, arpa, mısır gibi mahsülleri yetiştirdiği topraklar olmasıdır. Şehre bağlı arazinin dışında köylerin arazisi başlar. Devrek bu yakın köyler için bir merkez vazifesini görmektedir. Esasen küçük kasabanın şehir mefhumuna girmesi de civarının her bakımdan merkezi olmasından ileri gelmektedir. Bununla beraber, tarım ürünleri bir çok yıllar Devrek kalkının ihtiyacını önliyemediğinden hariçten hububat getirilir.

Devrek'in kuruluş ve tekâmülünde rolü olan başlıca bir nokta da, kasabanın mühim kara yolları üzerinde bulunmasıdır.

Bu yollardan birisi, Zonguldak — Devrek Bolu — Ankara şosesidir. Ve ötedenberi

Devrek'in kıyı ve İçanadolu ile erişim işlerini sağlamıştır. Devrek aynı zamanda 67 Km. lik bir şose ile Ereğliye bağlıdır. Bu şose, bugünkü Zonguldak—Devrek şosesinden çok eski olup şehri denize bağlayan ilk yoldur. Fakat bu gün eski önemini kaybetmiştir. Devrek için önemli bir yolda, Devrek — Tefen şosesidir. 17 Km. uzunluğunda olan bu yol şehri demiryoluna bağlayan en kısa yoldur. Devrek'in Tefen istasyonuna bağlanması için bu yoldan faydalanılması düşünülmektedir. Şehirde ciddi bir gelişme ancak demir yoluna kavuşduktan sonra görülebilir.

Devrek kasabasının kuruluş ve gelişmesine inceleyen vesikaları ele geçirmek mümkün olamadı. Bununla beraber şehrin ilk isminin Hamidiye olduğunu ve Abdülhamit'in tahta çıkmasıyla bu ismin kullanılmasının yasak edildiğini ve bu günkü Devrek isminin, ancak ozamandanberi kullanılmakta olduğunu yerlilerden tahkik etmiş bulunuyoruz. Yerli halk Devrek kelimesini etrafı yüksek, ortası çukur ve bir tas gibi olan yerleri anlatmak için kullanmaktadır. Yukarıda Devrek'in, böyle bir çukurluğun merkezini teşkil ettiğini yazmıştık.

Demek oluyor ki, şehrin ismini halk dış görünüşüne göre vermiş ve kasaba yakın zamanlar içinde iki isim değiştirmiştir.

Bu günkü Devrek kasabası, şehrin merkezini teşkil eden küçük bir çarşı - burası aynı zamanda pazar yeri olarak kullanılıyor - ve onun etrafında ırmağın güneyine yayılmış bahçeler arasındaki oturma mahallelerinden teşekkül etmektedir. Oturma mahallelerinden bir kısmı da ırmağın diğer kenarındadır. Fakat bu taraf birdenbire dikleştiğinden, şehrin bu semte doğru yayılması beklenemez.

Devrek'in istikbalde, Panayır meydanı adı verilen ve çay boyunca doğuya uzanan semte doğru yapılmasını beklemek daha doğru olur. Çünkü, bugün yeni evler Spor, yarış meydanları hep bu tarafta yapılmaktadır. Fakat bu düzlük verimli taraça toprakları olduğundan şehrin bahçecilik faaliyetinin aleyhine bir yayılıştır. Aynı zamanda buralar ırmağın taşması ile suların altında kalma tehlikesine de maruz bulunmaktadır. Bütün bunlar göz önüne alınarak Devrekte yeni oturma mahallerinin güneye doğru hafif bir eğimle yükselen sırtlar üzerine kurulması

fikrindeyiz.

Şehrin karşısı oldukça iptidaidir. Bir kaç bakkal dükkânı ve manifatura mağazası, basit marangoz tezgâhları ve bunların yanında şöhreti Amerikaya kadar ulaşan bastoncu dükkânları sıralanmıştır. Bunlardan başka şehrin, kendine has ev ve el endüstrisini göremedik. Bir çok şehirlerimizde olduğu gibi burada da kahvelerin sayısı oldukça fazladır. Kasabada yabancıların istirahatını temin edebilecek iyi ve temiz otel bulunmadığı gibi, lokanta da yoktur. Bütün çarşı içi kirli, sokaklar dar ve bozuktur. Halbuki ırmağın bir kenarına sığınan Devrek güzel çekici bir tabii görünümündedir. İnsan eli kasabada hemen hiç bir bayındırlık yapmamıştır. Şehirde elektrik tesisatı yoktur. Halbuki kasabadan geçen ırmaktan elektrik elde edilmesi hususunda faydalanmak 80-100 bin lira gibi bir paraya bakmakta olup Belediyece bunun temini pekte güç bir şey değildir. Fakat becerikli ellerin noksanlığı bu işin realite sahasına çıkmasına engel olmaktadır.

Yukarıdanberi coğrafi şartlarını ve ekonomik durumunu incelediğimiz Devrek kasabasının, bu şartların elverişli olduğu derecede süratli bir gelişme göstermemiş olduğunu görüyoruz. Bunu şehir nüfusunun 1927 de 2490, 1935 te 2644, 1940 ta 3036 gibi pek yavaş bir artış göstermesinden anlıyoruz. Bu rakamlara göre Devrek nüfusu 13 sene içinde ancak 550 kişi artabilmıştır. Buda yukardaki fikrimizi kuvvetlendiren en iyi bir delildir. Yalnız bu mütalâa yürütülürken şu nokta da göz önünden uzak tutulmamalıdır. Devrekliler iş ve ticaret merkezi olan Zonguldağa amele, tüccar ve her nevi iş adamı olarak mütemadiyen akın etmekte ve şehirlerinde oturmamaktadırlar. Bu ise şehrin büyümesine ve yükselmesine diğer engellerin hepsinden fazla tesir eden bir olaydır. Bu hususu düşünerek Devreklilerin memleketlerinde kalması şehirlerinin büyümesi ve yükselmesi bakımından daha faydalı olur.

Kuruluşundanberi esaslı bir gelişme gös-

termiyerek küçük bir şehir halinde kalmış olan Devrek'in, istikbali hakkında bazı mütalâalar yürütecek kadar tetkikimiz ilerlemiş bulunuyor.

Devrek'in kurulduğu saha, oldukça verimli taraçalardır. Buralarda istenzif ziraat yapmak ve bilhassa meyva bahçelerine önem vermek, şehirde bugünkünden pek fazla insan toplayabilir. Aynı zamanda sebzeciliğide ihmal etmemek lâzımdır. Zira Zonguldak gibi bir iş merkezinin, Devrek gibi bir tarım merkezine şiddetle ihtiyacı vardır. Bir kerre bu yönden şehrin istikbaldeki durumu ümit vericidir. Bahçe ürünleri arasında şimdilik bir kıymet ifade etmeyen fakat gelecekte becerikli kimseler için, mühim bir gelir kaynağı teşkil edebilecek durumda bulunan gül bahçeleri çoğalırsa şehrin ekonomik bakımdan gelişmesinde bir âmil olabilir. Diğer taraftan, Devrek'in etrafını kaplayan tepelerde hem maden direği, hem de kereste için elverişli ormanlar bulunmaktadır. Buda şehir ve civarında yeni iş sahaları doğurur ve şehre insan toplar. Devrek muhtelif yollar üzerindedir, bu da, şehrin gelişmesinde mühim bir rol oynayabilir. Şehrin gelecekteki inkişafında en önemli âmillerden biride ırmaktan elde edilecek enerjidir. Bu sayede şehir yalnız elektriğe kavuşmakla kalmayacak, bir çok sosyal kurumlarda kazanmış ve genişlemiş olacaktır. Şehrin yerli endüstrisinden bilhassa bastonculuğun ilerlemesi için teşebbüslere girişilmeli ve sermaye esirgenmemelidir. Bastonculuk endüstrisi Devrek'in istikbalinde esaslı yer tutacak durumdadır. Hülâsa Devrek'in bu günkü vaziyetten kurtularak daha hızlı adımlarla ilerlemesi için doğal ve ekonomik şartların hemen hepsi fazlasıyla mevcuttur. Üstelik Zonguldak gibi gittikçe büyüyen ve ihtiyacı artan bir pazara yakın olması da, Devrek için bir şanstır.

Devrekliler, bu durumdan faydalanarak şehirlerinde kalırlarsa hem şehirleri büyür, güzelleşir, hem de fazla kazanmak imkânını buturlar.

"Yalnızlık,,

Yazan : André MAUROİS

Verrières, 15 Senteşrin 1921

" Sevgilim,

" Mektubuma eskisi gibi yumuşak başlayıp başlamamakta tereddüt ettim ; aramızda o kaşey değişti. Sonra, düşündüm ki, herşeye, hattâ bana rağmen, ruhumdan daha uslu olan dudaklarım, seni yine " sevgilim,, diye çağırarak ve ortaya zaten mevcut olmıyan bir soğukluk çıkarmak, yapmacık ve yalan dolu bir hareket olacak.

" Cepheye pek yakın kurulmuş bir dağ otelinden sana yazıyorum. Biliyorsun ki bu kış, Sorbonne'da ingilizceme devam edip diplomayı aldıktan sonra Schola'ya gitmek istiyordum. Ne yazık! Tasarladığımdan birdenbire bu kadar farklılaşan bir hayata karşıdan bakmak için kendimi zorlayamadım. Derslerim beni ilgilendiriyordu, " iştahlı talebe,, diyor-dun bana, ama, senin için öyleydim, senin yanındayken. Annenin ziyaretinden sonra, o kadar çok sevdiğim senden beklediğim ümitlerin kırıldığını öğrenince, tek kurtuluş yolunun arzû ve hatıralarımdan kaçmak olduğunu anladım. Burada, karlı bir yayladaki bu fakir hudut otelinin çıplak bir odasında üç haftadanberi yalnız, yapayalnız olan ben, bilinmez, hangi ruh sessizliğini kendilerinden başka bir şeyleri olmıyanların tesir edemeyecekleri kadar üzüntülü ve artık tamamen soğumuş bir emniyet havası içinde yeniden yaşadım.

" Yenildim, Jacques, sana yenildim, tam bunu emduğum an. İlk ölümü istemiştin. Daha sonra da herşeye katlanmayı. Şimdi

" Yürürken, hayatımı bir filmin şahısları misali gözümün önünden geçer görüyorum. O, bana küçük bir şey gibi geliyor. Şimdi artık bir peri masalı olan asıl gençliğimin sona erdiğini düşünüyorum.,,

Çeviren : Muzaffer Soysal

yalnızlık sayesinde bu iki âdi şey yenik düşmüştür. Mücadeleyi bırakmadım. Öyle inatçı oluyorum ki: Ne kadar zaman için? Bilmem. Artık çalışmıyorum. Kitap okuyorum. Bu kuru ve soğuk hava ile pek uyuşan, Jean Barois'ın Epictète'i ile Sils Maria'nın Nietzsche'sini okuyorum. Karlı ovalara kadar çıkan çapraz yolda uzun gezintiler yapıyorum. Bu yollardan birincisi, suyu yarı donmuş ve sarkıt halinde birikmiş bir çeşmeyi dolandır, ikincisi de yakındaki dağda ölen genç bir adamın mezarını. Yürürken, hayatımı bir filmin şahısları misali gözümün önünden geçer görüyorum. O, bana küçük bir şey gibi geliyor. Şimdi artık bir peri masalı olan asıl gençliğimin sona erdiğini düşünüyorum. Bütün bunlar ne çabuk geçti. Manastır ve benim büyük sevgim; Saint-Gènes'in mürəkkep ve yeni yıkanmış çamaşır kokan önlükleri; lisedeki yıllarım, Pascal'ı okuyan Mlle Aubert; isli bir lâmba altında o gezintiler, ki o zaman en büyük zevkım sana hayran olmaktı; Paris'in evleri, beyaz ve mavi, yarıçık gökyüzü; Luxembourg'un ağaçları, bakır rengi ve siyah, ve heryer yağmur ve soğukla örtülüyken bana getirdiğin kurabiyeler. Ne kadar mes'uttuk, sevgilim ve bunu ne kadar iyi tadıyordum. Rüyalarıma varıncaya kadar hepsini, o saf alâkayı, hesap derslerini ve Menicault'nun ağzından felsefe dersi aldığım, hatta felsefeye inandığım akşamları hatırlıyorum. Şimdi ise, karla örtülü çamların güzelliğinden başka, hiçbir şeye inanmıyorum.

Körebe

Tanrı Kuranda der ki :

" Küllü men aleyha fan,,

Yaşamak öyle güzel ki

Ölümü düşünmüyor insan.

Herkes bir yol tutturmuş kendince,

Bir düzen kurmuş iyi kötü.

Bana gelince ...

Başkaları dururken beni gördü.

Anacadde

Daha işin başında

Şaşırmış ne yapacağını,
Hareketleri çılgınca.

Ben ne onu bilirim,

Ne ötekisini;

Ağzıma koymuşluğum da yok

Aşk içkisini.

Büyük sözü dinlersen.

Uzat bardağını,

Konuş başka şeylerden.

BEHCET NECATİGİL

" Dün yine böylece beyaz yolumun üzerinde yürürken sana hak vermek gibi şiddetli bir arzu ile bugünkü durumumuzu yeniden gözden geçirmek istedim. Yapamadım. Hiçbir zaman Pont-de L'Eure'e dönmek niyetinde değilim. Bu benim kudretimin üstünde bir iştir. Mademki sen, belki de bizi ayırabilecek olan bir yolu seçtin, karın olacağımı ümit etme Bu kararın her ikimizi de nasıl bir hayata sürükleyeceğini bilmiyorum, fakat istiyorum ki, vaziyetini arkadaşlıktan başka bir şey düşünmiyerek ve bana kendini bağlı hissetmiyerek tayin edesin. Sakin bir hayat için, haklı ve şatafatsız bir iş yaptın, sevgilim.

O kadar yalvarmama rağmen " Hayatı yeniden kazanmak için onu bir defa kaybetme,, ye teşebbüs etmedin. Geçen yıl, hep sana inanmak istedim. Fahat tevekkül içinde bulunduğumu öğrendiğim zaman anladım ki artık ben kaybedilmişim. Seni hep rüyada sevmişim meğer. Beni iyi anla, günlük bir rüyada değil (O günler hakikaten güzeldi),

gelecek bir rüyada. Ortadaki açıklığa rağmen mucizeye inanmak istemiştin; senin refah ve rahatınla aşkımız arasındaki bu çarpışmadan üstün çıkacağıma inanmıştım. Aldandım, yenildim ve yapayalnızım geceleyin. Fakat ortada bir iş, yalnız bir hareket kaldı, ki o da imkânsız bir şey : beni diri diri gömmek.

" Senden kolay bir saadet, boş bir hayat ve güzel çocuklardan başka bir şey istemiyecek basit bir kızla evleneceksin, sevgilim. Ben, hayvanıma tekrar bineceğim ve yine durmadan belki de var olmıyan bir ruh safliğini arıyacağım. Sonra, birkaç yıl daha geçecek, ikimiz de ya sonsuz bir uykuya, yahut da bugünkünden kötü bir dünyaya dölacağız.

" Bana cevap verme. Görmek için de uğrama. Benden fedakârlık bu kadar. Cesaretimi kırma. İşte bana ne bıraktıysan, hepsi.

(Denise Herpain'den Jacques Pelletot'ya mektup)

Not : Bu parça Andre Maurois'nın Le Cercle de Famille - Aile Çemberi adlı eserinin 1940 Galman - Levy Paris baskısından alınmıştır :

Üçüncü kısım - sayfa 120 - 122

M. S.

NİŞANLANMA

Yazan: Yakup Çukuroğlu

Nişanlanma, evlenmek vaadi ile erkek ve kadın arasında yapılan bir anlaşmadır. Küçüklerde nişanlanabilirler. Elverirki nişanlanacak küçükler iyi ve kötüyü ayırt edebilecek yaşta ve başta bulunsunlar. Bununla beraber küçüklerin nişanlanmalarına ana, babaları veya vasileri muvafakat etmemişler ise nişan bozulduğu zaman küçük nişanlıdan diğer taraf masraf ve manevi tazminat isteyemez. Fakat küçük nişanlı diğer taraftan mali zararlarının telâfisini isteyebilir. Nişanlanma için kanun evlenmede olduğu gibi muayyen bir şekil ve merasim mecburiyeti koymamıştır. Yüzük takmak, şerbet içmek suretiyle nişanlanma yapılabileceği gibi mektupla da böyle bir anlaşma yapmak mümkündür. Hattâ daha ileri giderek diyebilirizki çiftlerden biri diğerini bir şahsa (nişanlıym) diye tanıtır ve tanıtmaya yalanlanmazsa nişanlanma var sayılır.

Bu gün umumiyetle nişanlanmalar eğlenceli bir toplanma ile yapılmaktadır. Halka faydalı ve hayırlı her işi memnunkla benimseyen halkevleri ve odaları salonlarını nişanlanacak gençlere severek açmaktadırlar. Köylerimizde nişanlanma şerbet içmek töreni ile yapılır. Müstakbel güveyiye nişan şerbetinden bir bardağı ilk getiren münasip bir hediyeyi de alır.

Nişanlanma kolayca bozulabilir. Kanun hiç bir engel tanımaz. Nişanlanma yüzüğünü geri yollamak; bozma kararını mektupla bildirmek; nişanlanmadan ileri gelmiş samimi alâkayı kesmek veya dilden bir haber göndermek suretiyle nişanlanma bozulabilir.

Bir az önce de söylediğimiz gibi, nişanlanmanın bozulmasına engel kabul edilmemiş-

tir. İstenildiği vakit nişanlanma kolayca bozulabilir. Bu bakımdan bilhassa nişanlanacak kızların ana babaları çok titiz davranmalıdır. Nişanlılık devri evlenmeye hazırlık olduğu kadar nişanlıların birbirlerini yoklamaları, anlamaları devridir. Gençler birbirleriyle muhakkak konuşsunlar, görüşsünler. Fakat hiç bir zaman içli dışlı olmamalıdır. Aşırı laubalilik nişan bozulduğunda kötü dedikoduların yapılmasına sebep olabilir. Bu itibarla görüşmelerin hududunu tayin etmek; görmüş geçirmiş olan, türk geleneklerine bağlılıkla riyle öğüneceğimiz ana babalarımıza, büyükelimize bırakılmalıdır. Esasen (disiplinli gençlik) terbiyesinden de bu beklenir.

Nişanlanma; evlenmek için atılan samimi bir adım olduğuna göre gençler birbirleri hakkında önceden açık malûmat toplamalı ve topladıkları bilgiyi ölçüp biçtikten sonra nişanlanmağa karar vermelidirler. "Barika-i hakikat müsadem-i efkârdan doğar," sözünü bu konu ile ilgilendirmek istersek şöyle diyebiliriz;

Aramakla meydana çıkarılamıyacak meziyet ve nakiseler yoktur. Gerçek olan iyi veya kötü vasıflar karşılaştırılınca nişanlanmaya teşebbüs etmek veya etmemek daha verimli ve faydalıdır.

Bağışlama diliyerek yabağica bir deyim ile söylüyorum; Dalga geçmek üzere nişanlanlar vardır. Sözlerim bu gibi düşük insanlara karşı değildir. Şimdi sizleri acınacak bir bir olayla başbaşa bırakmak istiyorum: Bu gün mahkemelerimizdeki boşanma dâvaları beklenildiğinden daha fazladır.

Bunun sebebini evleneceklerin yekdiğerini iyi tanımadan ve tanıtmaya fırsat bulmadan evlenmelerinde aramalıyız. Bu düşüncenin tesiriyle diyeceğiz ki hakikatler mesut yuva

OCAKTAN GELİYORUM

Ocakta çalışanların türküsü

Ocaktan geliyorum, kömür tozu yüzümde,
Her tarafım simsiyah ocaktan geliyorum...
Gündüzümde gecemde, gecemde gündüzümde,
Yerin altına girip toprağı deliyorum...

Çıkardığım her kömür birer avuç ışıktır.
Ocağımın yolları kalbimde sarmaşıktır..
Gençliğim, bütün varım yeraltına âşıktır.
Yerin altına girip göğe yükseliyorum...

Âşık nasıl bağlıysa yârinin sevgisine,
Ben de öyle düşkünüm kazmaların sesine;
Elmas gibi takılıp yurdumun sinesine..
Ocaktan geliyorum... Ocaktan geliyorum..

28 Temmuz 1943

Galib Fuad

kuramıyacıklarını anlar anlamaz nişanı bozsunlar. (At ile kadın yiğidin bahtına) sözü her hadiseyi tali ve kadere bağlayan ve avunmayı bu telâkkide bulan eski düşünüş tarzını ifade eder. Fakat bu gün değerinden düşmüştür. Kabul edilir ki kusursuz insan olmaz. Hoş görülecek; kötüsenseniyecek zamanla giderilecek veya düzeltilecek kusurlar üzerinde durmak doğru değildir; kılı kırk yarmağa mahal yoktur. Yalnız ağır ve çirkin kusurları soyca, ahlâkca anlaşmazlıklar doğurabilecek; müstakbel yuvanın ahenğini bozabilecek kusurlar ve telâkkiler üzerinde ısrarla durmalı ve düşünmelidir. Kısaca diyelim ki nişanlanmadan sonra evlenmeye karar verilirken (ileri) göz önünde tutulmalıdır. Aksi takdirde zararın neresinden dönülürse kâr sayarak nişanlanmayı bozmalıdır.

Medenî kanunumuzun 83 üncü maddesinde (kanun, imtina eden nişanlıyı evlenmeğe icbar için dâva hakkı vermez ve evlenmekten imtina halinde tazminat verilmesi şart kılınmış ise bu şart muteber değildir) diyor. Maddenin açık ifadesine dayanarak diyebiliriz ki nişanı bozarsanız şu kadar para vereceksiniz şeklinde safca yapılan senetlerin de bir kıymeti yoktur. Zira nişanlanma bir evlenme vaadidir. Ve bir vaaddan ileri gidemez. Yalnız nişan bozulursa hatıra kabilinden olan hediyeleri geri vermek bir nezaket icabıdır. kanunumuz da hediyelerin iadesini kabul etmiştir. Ayrıca nişan dolayısıyla ve nigâhın yapılacağı kanaatiyle yapılan masrafları kusursuz olan taraf nişanı bozan taraftan isteyebilir. Buda gayet tabii olarak âdalet mefhumunun bir neticesidir.

Tazminat ve ihmali fennî davaları

Yazan: Umran Nazif

Bu yazı, arkadaşımız Milli Korunma Mahkemeleri Müddeiumumî muavini ve genç neslin hikâyecilerinden Umran Nazif'in hazırlamakta olduğu (Kömür Havzasında Amele Hukuku) adlı kitaptan alınmış bir parçadır.

Yüz seneyi bulup aşan Kömür Havzası'nın tarihine bakacak olursak çok ağır ve önemli vazife gören kömür işçilerine tanınan hakların bu geniş saha içinde kısa bir mazi taşıdığını görürüz.

Havzada 1264 (1848) senesinde ilk kömür işletmesinin teessüs etmiş olmasına ve bundan 10 sene sonra arazi kanunu ve 14 sene sonra da ilk Maadin nizamnamesi çıkmış bulunmasına rağmen, bunların hükümleri bazı sebeplerle kömür ocaklarında tatbik olunamamıştı. Malûm olduğu üzere bizde ilk defa (Amele sınıfı) diye bir zümre tanıyan ve onlara bazı haklar veren (Taamülnâme) Dilâver paşa nizamnamesi olmuştur. İlk kısımlarda hükümlerini tetkike çalıştığımız mezkûr nizamname ameleye tazminat hakkı bahşeylemediği gibi ocak âmillerini suidare veya fennî ihmallerinden dolayı da mes'ul tutmaktadır.

Halbu ki 151 sayılı (Ereğli Havzai Fahmiyesindeki maden ocaklarında çalışan amelenin hukuku müteakibelerinin temini hakkındaki) 10 Eylül 1337 tarihli kanunun 7 nci maddesi ve 7 nci maddeye bazı fıkralar ilâve eden 5/6/1930 tarih ve 1687 sayılı kanunun

birinci maddesi Havza kömür amelesine, maadin nizamnamesinin 78 nci maddesi de sair maden amelelerine böyle bir hak tanımakta ve aynı maddelerin ikinci fıkraları ise maacın sahip veya mültezimlerini kazaların vukuu halindeki tedbir noksanıyetinden veya suidareden dolayı mes'ul tutmaktadır.

151 sayılı kanunun 7 nci maddesindeki sarahate göre, gerek fennî ihmal davalarını ve gerekse tazminat davalarını rüyetle sulh mahkemeleri vazifeli bulunmaktadır. Halbu ki Havza için 151 sayılı kanunun 12 nci maddesindeki hükme nazaran tatbik kabiliyeti kalmamış olan maadin nizamnamesinin 78 nci maddesinde muharrer tazminat (Muhakimi nizamiye) halen Mahkemei asliyeden talep olunacaktır. Sulh mahkemesinin vereceği karar tazminat miktarı ne olursa olsun kabili temyizdir.

Madenlerin arama ve işlettilmesi hakkındaki 4268 sayılı ve 17/6/1942 tarihli kanun bu gibi sayiamel esnasında kazaya uğramış ameleye veya ölmüş bulunan amelenin mirasçılarına mahkeme kararına hacet kalmaksızın ilk bir yardım mahiyetindeki tazminatı tanımaktadır.

Bu tazminat :

1 — Kazaya uğrayarak ölenlerin mirasçılarına veya çalışma kabiliyetlerini tamamen kaybederek malûl kaldıkları Hekim raporile tesbit edilenlere (500) liradan ;

2 — Kazadan yaralananların çalışma kabiliyetini kısmen kaybettikleri Hekim rapo-

riyle tesbit edilenlerede (100) liradan ibaret bulunmaktadır.

Katî tazminat ise bu miktarlardan aşağı olmamak üzere hata ve kusur aranmaksızın mahkemece tayin edilecektir. Mahkemenin tayin edeceği tazminat miktarı tarafeynin seçecekleri ehlivukufu kendisinin intihap edeceği üç kişiden mürekkep ehlivukuf hey'etinin raporuna istinat edecektir. Tazminat davasını bizzat kazazede veya ölünün mirasçıları ikame edebilecekleri gibi bunların tahrikleri ile İktisat Vekâleti namına İktisat Müdürlüğü Hukuk Müşavirliği de ikame edilebilir. İşten ve muamelâtan mütevellit bu gibi davalarda müşavir avukat vaziyetinde bulunan hukuk Müşavirinin Amelebirliğinde kayıtlı cüzdanlı amelenin kanunî mümessili olup vekâletname ibrazına hacet kalmaksızın mahkemece amelei temsil edeceği 1687 sayılı kanunun birinci maddesinde yazılıdır. Sernamesinin okunmasından ve 37 sayılı 1340 tarihli tefsirle yüksek Temyiz mahkemesi tevhidî içtihat hey'etinin 15/1 sayılı ve 4 12, 1929 tarihli kararının tetkikinden de anlaşılacağı üzere gerek sırf Havza kömür amelesinin hakkında kabili tatbik bulunan 151 sayılı kanunun 7 nci maddesinde ve gerekse maadin nizamnamesinin 78 nci maddesindeki tazminatın hüküm altına alınmasında ocak idaresinin hata veya kusuru aranmasına lüzum yoktur.

Her ne kadar bidayeten bazı mahkemeler hukukî mes'uliyeti tayinde borçlar kanununun haksız muamelelerden mütevellit tazminat davalarındaki şeraitin tahakkukunu arayarak ocak âmilinin hata ve kusurunun tesbitini istemişlerse de bilâhare kanunun mutlak ifadesine göre böyle bir hata ve kusurun aran-

masına lüzum olmadığı tesbit edilmiş ve 4268 sayılı kanunun birinci maddesi bunu sarahatla ifade eylemiştir.

Zaten, şayet kaza ocak idaresinin suidaresi veya fennî ihmali dolayısıyla vuku bulmuş ise mezkûr maddeler hükmüne göre âmil hakkında ayrıca cezaî takibata tevessül olunacaktır. Böylece fennî ihmali görülen kömür ocakları âmilleri Sulh mahkemeleri kararıyle (500) liradan (5000) liraya kadar para cezalarına çarptırılmaktadır.

Fakat bizce bu maddenin Kömür Havzası için tatbikinden artık hiç bir fayda melhuz değildir. Zira malûm olduğu üzere Kömür Havzasındaki ocaklar ve tesisatı şirketlerden hükümetçe satın alınmış ve İktisat Vekâleti adına işletilmektedir.

Şu halde verilecek ceza kimedir ? İktisat Vekâletinden alacağımız parayı Maliye Vekâletine yatıracacağız!...

Bizce bugün için bu gibi vak'alarda yapılacak takip daha ziyade T. C. kanununun 455 nci maddesinde yazılı suçun mevcudiyetini aramakta temerküz eylemelidir.

Fennî ihmalden mütevellit verilecek cezalar bugün için ancak işletme müdürünün, ocak mühendisi ve işçilerinin faaliyetleri hakkında edineceği kanaatin tayininde bir rolü oynayabiliyor. Klâsikliğine göre cezanın verilmesinden beklenen gayelerden hiç birinin tahakkukuna yardım edecek vaziyette değildir.

NOT : Bu kitap üç kısımdan ibaret olmak ve havzayı ilgilendiren bütün mevzuatı ihtiva eylemek üzere hazırlanmış ve tabına başlanmıştır. Kömür havzası için büyük bir kıymet ifade eden bu kitabı bekleyiniz.

KASİTLERİN MENŞEİ

Muhsin TOYGAR

İçlerinde Mitaniiler, Subariler, Kasitler bulunan bu yeni halktan bir kısmı Dicle - Fırat vadilerine sarkarlarken Kasitler de Elam'ın garbında Zağros dağları mintakasında yurt tuttular.

Bazı müelliflerce umumî anlamda Asianique'ler denilen bu halk Alpen tip brakisefal Orta Asyalılardır.

Bu ikinci akınla gelip garbî İran dağlarına konan kasitlerin antropolojik vasıfları; kendileri tarafından işlenmiş Kudurrularda serahaten görüldüğü şekilde kuvvetli brakisefal bir tip arz etmektedir.

Bununla beraber, menşeleri hakkındaki ilmi tetkikler bunlara ait şahsî ad ve diğer kelimeler üzerinde yapılmaktadır.

Babil, Mısır, Eti ve Asur dökümanlarının verdikleri materyallere göre yapılan bu L'onomastique incelemeler, Kasitlerin kat'iyen Indo - Övropen olmadıkları neticesini vermektedir. (1)

Sumer ve Elamlılarla alâkaları muhakkak olan Kasitlerin lehce itibariyle Eti ve Mitaniilere yakınlıkları ve has isimlerin müşâbehet ve mütabakatları bunların menşedeki birlikteliğinin esası bir delildir. (2)

Bununla beraber H.R. Hall Scheftelowitz gibi bazı müelliflerin Kasit has isimleriyle Hind uluhiyetlerinin mukayesesinden çıkardıkları neticeler; kasdedilen manada bunların Indo - Övropen olduklarını tazammun etmez.

Turgü adlı mabutulariyle mensup olduk-

ları ırkın kuvvetli damgasını taşıyan (3) Kasitlerin has isim ve ilah adlarıyla Arî lisânına olan yakınlıkları bu gibi kabilelerle komşuluklarının tezahüründen başka bir şey değildir. (4)

Diğer taraftan H. R. Hall'in noktai nazarına esas olarak aldığı Maruttan (San. fırtına ilahi Maruttaş), Surya (San güneş ilahi Suryaş), Indra gibi bazı uluhiyetlerin Hind'de son mütakâmil şekilleri bulmadan evvel Altay - Pamir halkının işgal ettikleri Hindiguşlar'da yaşadıkları yani aslen Orta Asyalı uluhiyetler oldukları da tahmin edilebilir.

Esasen Hind uluhiyetlerinden mühim bir kısmının Veddalara intikalinden evvel Eti - Mitani muahedelerindeki karşılıklı kasemlerde yer almış olmaları, bunların Anadolu medeniyetini kuranlarla aynı soydan olanlar arasında evvelendenberi yaşamakta olduğunu da göstermektedir.

H. R. Hall'in üzerinde ısrarla durduğu has isimlerin nominatif formlarındaki - aş eki bu gün bile en iptidai şeklini malesef bilmediğimiz Türkçenin halen istimal edilmekte olan nominatif ekleri arasındadır.

Diğer taraftan Clay tarafından toplanan Kasit adları arasında tesadüf ettiğimiz Gandaş (Λandaş), Kara - İndaş (Karındaş - Kardaş), Kadaşman - Turku gibi bu gün bile lisânımıza hiç de yabancı olmayan bu isim ve kelimeler Kasitlerin Türk camiasından olduklarını ilk nazarda ihsas ettirecek derecede kuvvetli vesikalaradır.

gışıklıklar tevlit etmişti.

Aşağı - deniz kıyılarındaki en eski Sumer şehirlerini de ihtiva etmek üzere; Loristan'ın

garp mintakalarına kadar yayılan Amuru hakimiyeti, bu sahalarda yeniden ırkî karışmalara sebep olduğu gibi kültürde de bir inhitat âmili olmuştu.

Amurular, Milattan evvel üçüncü binin ilk yarılarında Akat imparatorluğunun Suriye ve palestin'e hakim olması neticesi yüksek Sumer medeniyetiyle temasa gelmiş olmakla beraber bu medeniyetin banileri olan kitleyi idare edecek derecede temeddün etmiş değildiler. Bu sebepledir ki Elam da dahil olmak üzere bütün mezopotamyanın eski bir kültüre malik ve medenî kanunlara münkat siteleri üzerinde yarı bedevî ve haşin bir otorite tesisinden ileri gidememişlerdi.

Bu tazyikin bir neticesi olarak eski sitelerin mütameddin halkı Sinearı terk etmek mecburiyetinde kalmıştı. Memleketlerini terk etmeyerek ekalliyette kalan bir kısım Sumerler ise milliyetlerini idame ettiremeyerek bu samî istila içinde kaybolmuşlardı.

Binlerce senedenberi Yakın - Şark medeniyetini tekâmül ve idame ettiren bu halk müstevilere temessül ederek filen tarih sahnesinden çekilmişti.

Sumer - Akat ve Elam ellerini kuvvete istinaden ellerinde tutan Amurular, esaslı bir kültüre malik Sinear siteleri üzerindeki hakimiyetlerini idame ettirebilmek için askerî kuvvetleri kadar hakim oldukları içtimai bün-yenin manevî bağlarından da istifade etmek mecburiyetinde kalmışlardı.

Bundan sonradır ki yarı medenî Amuru anane ve telâkkileri yüksek bir içtimai seviye ve taazzuv etmiş devlet sistemiyle telif edilmeye başlanmıştı. Müsterek anane ve temayüllere sahip bir kitlenin içtimai ve hukukî telâkkilerinin gayrı mütecanis bir kitleye tatbiki için yapılan bu telif Sinearın eski türe ve yasalarını mahsus bir şekilde bozmuştu.

Asur - Banibal kütüphanesinde bulunan eski Sumer kanunlarıyla yarı bedevî Amuru türelerinin kuvvetli tesirlerini ihtiva eden Hamurabi mecellesinin karşılaştırılması bu kanaati teyit eder neticeler vermektedir. (1)

1) King. Letters of Hamurabi

Hamurabi mektuplarında halk ve hükûmetin mütakabil vazife ve mesuliyetlerini işaret eden esaslar Larsa, Uruk, Ur krallarının fermanlarına şedit cezaî hükümler idhalinden başka bir orijinalite göstermemişti.

Diğer taraftan Sinearı samileştirmek davası Sumer dilinin tamamıyla ortadan kalkmasına sebep olmuştu. Amuru dili Sinear'ın resmî lisânı olduğu gibi politik muharreratta kullanılan Akatca da eski kıymetini kaybetmişti.

Bu tarihlerden itibaren Babilistan adını alan Sumer - Akat sahasında tatbik edilen kuvvetli bir merkezîyet sistemi Sumer medeniyetini idame ettiren kadim sitelerin ihmal edilmesine sebep olmuştu.

Ötedenberi medeniyet ve sanat rakabetiyle Sinear'da yer yer yükselen bu şehirler ihtiva ettikleri güzelliklerini Babil'e terk ederek orada tekâsüf ettirilen bir ihtişam karşısında sönmeye başlamışlardı.

Bu suretle içtimai bün-yenin asırlar imtidadınca Sinear'a hakim olan Türe ve yasaları Hamurabi mecellesinde değişiksiz yer alırken Sinear sitelerinin sanat ve medeniyeti de hiç bir terakkiye mazhar olmadan Babil'e toplanmıştı.

Kültürsüz Amuru'ların Sinear'a hakimiyetleri ve kudrete istinaden mütameddin halk üzerindeki tazyikleri fikir ve sanat hayatında da büyük bir gerilemeye sebep olmuştur.

Gudea ve Şulgi devirlerinde en güzel örneklerini veren Sumer heykeltraşlık ve kabartmacılık sanatları Amuru hanedanıyla bir tevakkuf ve hatta bir inhitat devrine girmişti. (1)

Bundan sonradır ki bu devre ait sanat eserleri Sumer arkaik eserleriyle mukayese edilmeyecek derecede bir dejenerasyon ve kıymetsizlik arzeder.

Heykeltraşlıkta olduğu gibi, Akatların zengin Sumer mitolojisini mühürlere işleyerek inkişaf ettirdikleri hâk sanatı da bu devirde teknik ve terkip hususiyetlerini tamamıyla kaybetmiştir. (2)

1) Şemsettin Günaltay Yakın Şark S.
2) Şemsettin Günaltay Yakın Şark S.

1) V. Gordon Childe The Aryans P. 18
2) E. Meyer Histoire de L'antiquité III P. 338

3) Şemsettin Günaltay Yakın Şark S. 525
4) A. Moret Des Clans Aux Empires P. 172-173

Amuru saltanatıyla sinera fikir ve sanat hayatında büyük bir gerileme arzederken dini sahada da esaslı tahavvüllere sahne olmuştu.

Samî Akatlar devrinde Sargon ve Naramsin'e hükümdarlık tacını bahşeden ENLİL ananevi imtiyazlarını MARDUKA'a terk ederek şa'saali mevkiinden iskat edilmişti.

Enlil'den ziyade Sumer ve Akat unsurlarını iktidardan atmak gayretiyle yapılan bu inkılâp, Marduk, Şamaş, Nabu gibi mabutların Sumer uluhiyetlerini ikinci plâna düşüren sûri bir değişiklikten başka bir şey değildir. Esasta Sumer panteonunun zengin mitolojisini aynen kabulle iktifa eden Amurular din sahasında da hiç bir orjinalite göstermemiş-

lerdi.

Netice itibarile Kasitlere takaddüm eden bu devre Sinar'ın içtimai bünyesinde bir hercümerç ve kültüründe de bir inhitat devresi olmuştu.

Bu sebepledir ki; Zağros'lardan inerek Mezopotamya hegemonyasını ellerine alan Kasitler, uzun asırlar imtidadınca tekâmül ettirilen Orta Asyalı bir kültürün hakikî inhitatıyla karşılaşmışlardı.

Ancak Kasitlerin Sinear'a inişlerinden sonra bu sahalarda Azyanık bir hakimiyet ve sanatta da yeni bir rönesans devresi başlamıştır.

Kasitlerin Sineara inişleri

Amuru hanedanının Sinearı Samileştirmek gayretiyle Orta Asyalı boylar üzerindeki tagallüpleri Hamurabinin ölümü ile iç ve dış tazyıklar altında erimeye başlamıştı.

Memlekete amele at taciri ve tarla müsteciri sıfatıyla giren bir kısım kasitler bu sahalarda gördükleri feyiz ve bereketin cazibesine kapıldıkları gibi, Samilerin Orta Asyalılar üzerindeki tazyiklerine karşı da son Jr kralı Rimsin'in müttefiki olarak harekete geçmişlerdi [1].

Larsa'daki son Sumer krallığının Hamurabi tarafından yıkılması ve halefi Şemsu-İluna zamanında Benup'ta İluma-İlu tarafından mustakil Denizeli hanedanının kurulması zamanlarında kasitler, Babil üzerine yağma ve garet şeklinde akınlara başlamışlardı [2].

Hamurabi istilasından sonra Babilî metbu tanıyarak Sus'da hüküm süren Silhaha neslinden Patesiler istiklallerini elde edebilmek için Kasit akınlalarına müzahir olmuşlardı. Fakat mevzii olmaktan ileri geçemeyen bu baskınlar Babil'i istilâ edecek mahiyette değillerdi [3].

Kat'i netice, birinci Babil hanedanının son birinci hükümdarı Şamsu-Ditata (M. E. 1956-

1925) zamanında Eti'lerin bir seylap halinde Sinearı çignemelerinden sonra elde edildi [4].

Gerek Boğazköy tabletleri ve gerekse tarihî hadiselerin cereyanı Etilerin bu hareketinin baskınvarî olduğunu ve Sinear'ı Denizeli krallığının lehine olarak kendi mukadderatına terk ettiklerini göstermektedir [5].

Etilerin bu anî hareketleri, yalnız Babilin yağması ve zaferlerinin bir nişanesi olarak Marduk ve Şarpanitum sitatülerinin yukarı Mezopotamyadaki Hani şehrine taşınması gibi basit neticelerle kapatılamaz. Denizeli krallığı bu anî darbeden nasıl istifade etmesini bildi ise Kasitler de Gandaşın başbuğluğu altında Babilde hüküm süren ikinci sülâleden hâkimiyeti almak fırsatını kaçırmadılar [6].

Bu hadise, Orta Asyalı Kasitlerin altıyüz sene müddetle Sinear hegemonyahgını ellerinde tutmalarının bir mebdei olmuştur.

4] King Hist. Babilon P. 211

5] Edgar H. Sturtevant A. Hittite Chrestomathy Talepinuş Metni 9. uncu paragraf transkripsiyonu (O, Muşil Aleppo'yu tahrip ederek esir ve ganaimini Hatusaş'a getirdi, bundan sonra Uru. KA. DİNGİR. RA ya (Babil) gitti, Babil tahrip etti, Hurrileri mağlup etti, Babil tutsaklarını ve ganaimini Hatusaş'a taşıdı.)

6] E. Merye Histoire de L'antiquité 111 P' 340

1] Şemsettim Günaltay Yakın Şark S. 526

2] V. Gordon Childe The Aryans P. 18 ve E. Mayer Histoire de L'antiquité P. 340

3] H. R. Hall The Ancient History of The Near East P. 198

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Görüşler - Adana
Taşpınar - Afyon
Yeşilirmak - Amasya
Türk Akdeniz - Antalya
Aitinyaprak - Bafra
Kaynak - Balıkesir
Uludağ - Bursa
Ülker - Burdur
Çoruh - Artvin
İnanç - Denizli
Karacadağ - Diyarbakır
Altın - Elazığ
Yenitürk - Eminönü
Halk Bilgisi Haberleri "
Erciyas - Kayseri
Halkevi - Eskişehir
Aksu - Giresun
Ün - Isparta

Fikirler - İzmir
Doğuş - Kars
Konya - Konya
Gediz - Manisa
İçel - Mersin
Taşan - Merzifon
Yeni Milâs - Milâs
Muğla - Muğla
Akpınar - Niğde
Ülker - Nik ar
İnan - Trabzon
19 Mayıs - Samsun
Dıranaz - Sinop
Orta Yayla - Sivas
Bozok - Yozgat
Ülkü - Halkevleri
Karaelmas - Zonguldak

O C A K

SİYASÎ MEMLEKET GAZETESİ

Zonguldak'ta haftada bir çıkan bu gazete bir siyasî memleket gazetesini olmakla beraber aynı zamanda mahallî bir fikir ve sanat dergisidir. Her sayısında bir hikâye, bir tetkik yazısı ve fıkralar bulunur.

O C A Ğ I O k u y u n u z !

Düzeltilme: (Millî Korunmamız) adlı baş yazının ikinci sütununun 21 nci satırındaki bedahete kelimesinin (belahete) ve 22 nci satırındaki (kapılabiliyoruz) kelimesinin (kapılabiliriz) ve 26 ncı satırındaki (gösterebiliyoruz) kelimesinin de (gösterebiliriz) olacağını özür diliyerek tashih ederiz.

Sahibi ve Umum Neşriyat Müdürü
Emin Çakıroğlu

Basıldığı yer
A. R. Incealemdaroğlu Matbaası